

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5SŽk/23/2017
Identifikačné číslo spisu: 1015201248
Dátum vydania rozhodnutia: 31.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Petra Príbelská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1015201248.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: JUDr. Dušan Mikuláš, advokát so sídlom Nejedlého 29, Bratislava, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, so sídlom Námestie slobody 12, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 7384/2015-PO-JU zo dňa 1. júla 2015, konajúc o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 5S/203/2015-25 zo dňa 17. januára 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky p r e r u š u j e konanie o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 5S/203/2015-25 zo dňa 17. januára 2017 do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 14a a § 14b Výhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 12. ods. 1 v spojení s čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov a s čl. 14 Európskeho dohovoru o ľudských právach v spojení s čl. 1 Protokolu č.1 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „správny súd“) rozsudkom č.k. 5S/203/2015-25 zo dňa 17.01.2017 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „S.s.p.“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č.7384/2015-PO-JU zo dňa 01.07.2015. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 167 ods. 1 S.s.p. tak, že žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

2. Rozhodnutím č. 7384/2015-PO-JU zo dňa 01.07.2015 žalovaný ako príslušný odvolací orgán podľa § 58 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) odvolanie žalobcu zamietol a potvrdil rozhodnutie č. 7384/2015-PO-JU zo dňa 26.05.2015, ktorým podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov a podľa ustanovenia Druhej časti Tretej hlavy a Tretej časti vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2005 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal žalobcovi náhradu trov právneho

zastúpenia vo výške 239,15 € za zastupovanie oprávnenej osoby P. K. v konaní pred súdom v právnej veci o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode. Uvedené rozhodnutie bolo odôvodnené tým, že paušálnu odmenu advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi vyplácanú centrom právnej pomoci upravujú ustanovenia § 14a až 14c vyhlášky č. 655/2004 Z.z. v znení platnom po 01.06.2009 a hotové výdavky a náhradu za stratu času upravujú § 15 až § 17 tejto vyhlášky s tým, že žalobcovi bola priznaná odmena podľa § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky vo výške 200,- € a režijný paušál podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 7,63 €, 1 x 7,81 €, 2 x 8,04 €) vo výške 39,15 €.

3. Žalobca vo svojej žalobe namietal, že napadnuté rozhodnutie je v rozpore s Ústavou SR a to z dôvodu rozporu s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1 Ústavy SR, keďže vychádzalo z ust. § 14a ods. 2, § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Predmetná vyhláška upravuje v § 14a odmeňovanie advokátov vo veciach občianskoprávných, pričom bez ohľadu na hodnotu veci, či jej obtiažnosť stanovuje jednotnú odmenu vo výške 200,- €. Takáto výška odmeny advokáta je upravená za celé konanie o vyporiadanie BSM bez ohľadu na časovú náročnosť, na množstvo vykonaných úkonov vo veci, na hodnotu všetkých vecí, pohľadávok a záväzkov, ktoré sú predmetom vyporiadania. Uvedené odmeňovanie sa vzťahuje na advokátov iba v prípadoch, keď je advokát ustanovený klientovi žalovaného ako jeho zástupca. Rozhodovanie o trovách právneho zastúpenia na základe ustanovení vyhlášky, ktorej ustanovenie § 14a, je podľa názoru žalobcu, v rozpore s Ústavou SR zakladá nezákonné rozhodnutia, nezákonný postup vo veci a podľa názoru žalobcu bol daný dôvod pre rozhodnutie súdu podľa § 250j ods. 2 písm. e/ O.s.p. Žalobca si v konaní o priznanie trov právneho zastúpenia uplatnil výšku odmeny, na akú by mal nárok v prípade, ak by zastupoval klienta bez určenia žalovaným. Zároveň poukázal na ust. § 20 a § 21 zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii v znení neskorších predpisov, kedy advokát je oprávnený odmietnuť zastupovanie klienta určeného žalovaným, iba v zákonom určených prípadoch. Žalobca ako advokát je povinný zastupovať klienta určeného žalovaným a iba vo výnimočných prípadoch je oprávnený, resp. povinný odmietnuť jeho zastupovanie. Zároveň je advokát povinný zastupovať klienta aj podľa interných predpisov Slovenskej advokátskej komory plnohodnotne a bez ohľadu na to, či je splnomocnený klientom alebo či mu bol klient ustanovený, či už súdom alebo žalovaným. Žalobca považoval tak postup žalovaného, ktorým mu bola priznaná náhrada trov konania vo výške 239,15 € za diskriminačný a poukázal na čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 Ústavy SR, keď tieto ustanovenia spôsobujú nerovnosť práve advokátov, ktorých pre zastupovanie určil žalovaný.

4. Opierajúc sa o vyššie uvedenú argumentáciu žalobca v žalobe zároveň navrhol, aby správny súd postupom podľa § 109 ods. 1 písm. b/ O.s.p. konanie o preskúmanie napadnutého rozhodnutia prerušil do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 14a a § 14b Vyhlášky č. 655/2004 Z.z. s čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

5. Krajský súd uznesením č.k. 5S/203/2015-17 zo dňa 23.05.2016 (právoplatným dňa 08.07.2016) návrh žalobcu na prerušenie konania zamietol s odôvodnením, že ustanovenie § 14a a § 14b vyhlášky č. 655/2004 Z.z. je formulované ako jednoznačný normatívny text. Mal za to, že paušálna odmena za právne zastupovanie osoby v materiálnej núdzi v občianskom súdnom konaní sa už neodvíja od výšky predmetu sporu vyjadrenej v peňažnej sume, ale je stanovená fixnou sadzbou, ktorá sa vzťahuje na celé konanie vo veci. Na sadzbu odmeny advokáta pritom nemá vplyv počet a druh úkonov, vykonaných v rámci poskytovania právnej služby. Prípadné zvýšenie paušálnej odmeny za zastupovanie v mimoriadne náročnej alebo skutkovo zložitej veci môže Centrum právnej pomoci priznať v súlade s § 14b ods. 2 vyhlášky najviac 100%. Toto zvýšenie je však na posúdení centra, ktoré o zvýšení môže rozhodnúť iba na návrh advokáta. Znenie § 14a a § 14b vyhlášky č. 655/2004 Z.z. je možné interpretovať len v medziach jeho normatívneho textu a nedáva súdu možnosť na jeho interpretáciu iným spôsobom a odlišné ponímanie daného normatívneho textu by mohlo byť zo strany súdu prejavom jeho arbitrárnosti.

6. Následne krajský súd vyhlásil na pojednávaní dňa 17.01.2017 rozsudok č.k. 5S/203/2015-25, ktorým žalobu žalobcu podľa § 190 S.s.p. zamietol. Krajský súd dal do pozornosti žalobcovi časový moment 01.09.2009, pretože od tohto dátumu sa zmenila tarifná odmena za zastupovanie advokátom na paušálnu odmenu, ktorá sa priznáva bez ohľadu na hodnotu veci v spore a to za účelom úspory nákladov žalovaného za služby poskytované advokátmi klientom žalovaného. Paušálna odmena za právne

zastupovanie osoby v materiálnej núdzi v občianskom súdnom konaní sa už neodvíja od výšky predmetu sporu vyjadrenej v peňažnej sume, ale je stanovená fixnou sadzbou, ktorá sa vzťahuje na celé konanie vo veci (zmena vyhlášky č. 655/2004 Z.z. vyhláškou č. 209/2009 s účinnosťou od 01.06.2009). K argumentácii žalobcu, že predmetné rozhodnutie je v rozpore s Ústavou SR a to z dôvodu rozporu s čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1, keď vychádza z ustanovení § 14a ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky krajský súd uviedol, že žalovaný postupoval v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy a § 3 ods. 1 Správneho poriadku a výška odmeny žalobcovi bola stanovená v súlade s vyhláškou č. 655/2004 Z.z. v znení zmeny vyhláškou č. 209/2009 Z.z.

7. Proti tomuto rozsudku podal žalobca - sťažovateľ z dôvodov uvedených v ust. § 440 ods. 1 písm. f/ a g/ S.s.p. kasačnú sťažnosť, ktorou sa domáhal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok zrušil a vec krajskému súdu vrátil na ďalšie konanie. Kasačnú sťažnosť odôvodnil v zásade (žalobnou) argumentáciou, ktorú uplatnil i v konaní pred krajským súdom. Opätovne poukázal na neústavnosť príslušných ustanovení Vyhlášky č. 655/2004 Z.z. a v nadväznosti na to poukázal na nesprávny postup krajského súdu, keď neinicioval konanie o súlade právnych predpisov na Ústavnom súde Slovenskej republiky.

8. Podľa § 100 ods. 1 písm. b/ S.s.p., správny súd konanie uznesením preruší, ak pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade právnych predpisov; v tom prípade podá Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania podľa osobitného predpisu.

9. Podľa § 100 ods. 3 S.s.p., ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa procesné úkony a neplynú lehoty podľa tohto zákona. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, alebo uplynul čas, na ktorý sa konanie prerušilo, predseda senátu aj bez návrhu uznesením rozhodne o pokračovaní v konaní. Ak sa v konaní pokračuje, začínajú lehoty plynúť znova.

10. Podľa § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. platnej od 01.06.2009 odmena je vo veciach upravených Občianskym zákonníkom 200,- €.

11. Podľa § 14b ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., ak oprávnenú osobu zastupoval advokát v mimoriadne náročnej alebo skutkovo zložitej veci, Centrum právnej pomoci môže zvýšiť odmenu najviac o 100%.

12. Podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

13. Podľa čl. 12 ods. 1 Ústavy SR, ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremľateľné a nezrušiteľné.

14. Podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

15. Podľa čl. 14 Európskeho dohovoru o ľudských právach, užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

16. V predmetnej veci žalobca zastupoval na základe rozhodnutia žalovaného č. 2N 3608/2012 zo dňa 26.11.2012 osobu v materiálnej núdzi - P. K., bytom R., v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Konanie bolo vedené na Okresnom súde Bratislava IV. pod sp.zn. 7C/296/2012. V tomto súdnom konaní si p. P. K. uplatňovala podiel z bezpodielového spoluvlastníctva manželov v sume 38 000,- €. Advokát (žalobca) uvedenej účastníčky vykonal v konaní 5 úkonov právnej služby, pričom vec bola mimosúdne vyriešená dohodou o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a z tohto dôvodu došlo k späťvzatiu návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov na uvedenom súde. Vzhľadom na to, že uzatvorením dohody a zastavením

konania o vypořadání bezpodielového spoluvlastníctva manželov došlo k ukončeniu zastupovania účastníčky tohto konania advokátom (žalobcom), tento si uplatnil a vyčísľil trovy právneho zastúpenia vo výške 1912,54 € podľa § 11 ods. 1 a 6, § 13a ods. 1 a 2, § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Centrum právnej pomoci, kancelária Bratislava však vydalo dňa 26.05.2015 rozhodnutie č.7384/2015-PO-JU, o priznaní náhrady trov konania vo výške 239,15 €, ktorá pozostávala z odmeny vo výške 200,- € podľa § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky a v ostatnej časti z režijných paušálov vo výške 39,15 €. Rozhodnutím č. 7384/2015-PO-JU zo dňa 01.07.2015 žalovaný ako príslušný odvolací orgán odvolanie žalobcu zamietol a potvrdil rozhodnutie č. 7384/2015-PO-JU zo dňa 26.05.2015.

17. V súvislosti s ustanovením § 14a ods. 2 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. najvyšší súd poukazuje na to, že od 1. júna 2009, došlo k zmene tarifnej odmeny za zastupovanie advokátov na paušálnu odmenu, ktorá sa priznáva bez ohľadu na hodnotu veci v spore, pričom účelom tejto zmeny právnej úpravy mali byť úspory nákladov centra za služby poskytované advokátmi klientom centra a za účelom spravodlivejšieho odmeňovania advokátov za poskytované právne služby. Tarifná odmena, ktorá sa advokátom priznávala pred 1. júnom 2009, mala byť často neprimerane vysoká vzhľadom na počet úkonov, ktoré advokát vykonal, a tiež vzhľadom na to, že aj v prípade zastavenia konania alebo nezastupovania do právoplatného skončenia vo veci samej sa odmena advokátovi priznávala v plnej výške.

18. Podľa názoru najvyššieho súdu sa vyššie uvedená právna úprava javí ako diskriminačná voči žalobcovi (a vo všeobecnosti k advokátom), keď dochádza k situácii, že advokátov, ktorí zastupujú klientov v rovnakých veciach inak prináleží takáto odmena, no v prípade, ak má znášať náhradu trov právneho zastúpenia štát prostredníctvom centra právnej pomoci, znižuje sa táto odmena niekoľkonásobne, pričom môže klesnúť až na úroveň nákladov advokáta vynaložených v samotnom konaní. Takáto úprava zavádza rozličný/diskriminačný prístup k obsahovo zhodne poskytnutej právnej pomoci advokátmi v rozličnom čase z hľadiska odmeny a zasahuje do nadobudnutých práv advokátov. Nemožno pritom poprieť, že samotné poskytovanie právnej pomoci nemajetným klientom bezplatne alebo za zníženú odmenu na základe rozhodnutia štátu je súčasťou povinností vyplývajúcich z poslania advokáta a tradície advokácie. Hoci je úplne akceptovateľné, aby bol advokát povinný poskytovať právnu službu za zníženú odmenu, princípy jej právnej úpravy by mali zohľadňovať napríklad aj náročnosť poskytovanej právnej pomoci v danej veci z hľadiska jej obsahu a rozsahu. Ústavne ťažko udržateľnou sa tak javí aj samotná koncepcia určenia výšky odmeny advokáta ako odmeny paušálnej, ktorá nezohľadňuje počet vykonaných úkonov advokátom a iba nedostatočne náročnosť veci. Na uvedenom závere nič nemení ani ust. § 14b ods. 2 vyhlášky, ktoré umožňuje Centru právnej pomoci zvýšiť odmenu najviac o 100% ak oprávnenú osobu zastupoval advokát v mimoriadne náročnej alebo skutkovo zložitej veci, keďže ani táto skutočnosť (aj vzhľadom na jej fakultatívny charakter) nemusí zohľadňovať vyššie popísané aspekty poskytovania právnej pomoci (najmä odborná náročnosť veci). V Českej republike Ústavný súd Českej republiky nálezom sp.zn. Pl. ÚS 25/12 zo dňa 17. marca 2013 pre rozpor s ústavným poriadkom zrušil obdobne konštruovanú vyhlášku č. 484/2000 Sb., ktorou sa stanovujú paušálne sadzby odmeny za zastupovanie advokátom alebo notárom pri rozhodovaní o náhrade nákladov v občianskom súdnom konaní (tzv. prísudková vyhláška). Tento nález Ústavného súdu Českej republiky okrem iného dôvodil aj poukazom na samotný problém ústavnej súladnosti určenia odmeny advokáta ako odmeny paušálnej: „102. Paušalizácia stanovenia odmien advokátov úplne opomína vecnú náročnosť sporu, počet vykonaných úkonov vo veci, časovú náročnosť a účelnosť vymáhania práva alebo bránenia nároku, neberie do úvahy ani spôsob skončenia veci. Je možné spomenúť aj takú nežiadúcu variantu, keď paušálne priznaná sadzba odmeny je naopak neprimerane nízka, pretože povaha konkrétneho sporu vyžadovala nadštandardne vysoký počet náročných úkonov“.

19. Súlad vyhlášky ako všeobecne záväzného právneho predpisu resp. jej ustanovení s Ústavou Slovenskej republiky je oprávnený posúdiť len Ústavný súd Slovenskej republiky. V prípade, ak všeobecný súd dospeje k názoru, že všeobecne záväzný právny predpis je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, je všeobecný súd povinný konanie prerušiť a vec predložiť ústavnému súdu na rozhodnutie formou návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, ktorý musí spĺňať náležitosti v zmysle § 20 a § 37 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o

organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (PL. ÚS 13/08). Vzhľadom na to, že senát najvyššieho súdu pred rozhodnutím vo veci (o kasačnej sťažnosti) dospel k záveru o nutnosti podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov a posúdiť tak ústavnosť dotknutých ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z.z., postupom podľa § 100 ods. 1 písm. b/ S.s.p., konanie o kasačnej sťažnosti prerušil až do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o tomto návrhu.

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky jednohlasne (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.